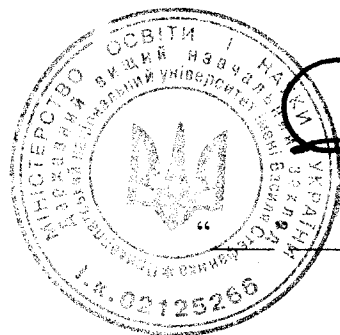

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
Шарин С.В.

_____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНІ КОНФЛІКТИ

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «**Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії**»

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Івано-Франківськ, 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародні конфлікти» для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» - 15 с.

Розробник:

Стецюк Н. М. – к. і. н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол від “ 8 ” сервня 2021 р. № 13

Завідувач кафедри міжнародних відносин

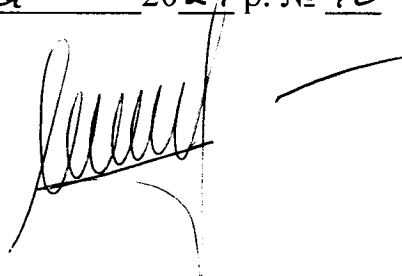

Стецюк Н.М.

Схвалено методичною комісією факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Протокол від “ 25 ” сервня 2021 р. № 10

Голова

Кугутяк М.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 29 “Міжнародні відносини”	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 291 “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії”	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: виконується в межах самостійної роботи		3-й	_____ -й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		7-й	_____ -й
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		12 год.	_____ год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	_____ год.
		Лабораторні	
		_____ год.	_____ год.
		Самостійна робота	
		60 год.	_____ год.
Індивідуальні завдання:			
-			
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 33% до 67%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «**Міжнародні конфлікти**» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Мета дисципліни: Ознайомлення студентів з основними науковими підходами до розуміння і дослідження явища конфліктів у міжнародних відносинах.

Основними **завданнями** вивчення студентами дисципліни «Міжнародні конфлікти» є:

- ознайомити студентів із поняттям «конфлікт», «міжнародний конфлікт»;
- розглянути типології та механізми функціонування конфліктів;
- визначити джерела та причини міжнародних конфліктів;
- з'ясувати міжнародно-політичні наслідки конфліктів, динаміку та управління цими конфліктами.

Міждисциплінарні зв'язки: «Вступ до спеціальності (міжнародні відносини)», «Країнознавство», «Історія міжнародних відносин», «Конфліктологія», «Теорія міжнародних відносин».

Компетентності навчання:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та компетентність практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

СК 6. Здатність застосовувати засади дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами).

СК 7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК 8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

Програмні результати навчання:

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві

1. Проблема конфлікту в сучасній науці.
2. Конфліктологія як автономна наукова галузь.
3. Структура та функції конфліктології.
4. Методи конфліктології.

Тема 2. Конфлікт як соціальне явище

1. Трактуювання поняття «конфлікт» та «соціальний конфлікт».
2. Форми та рівні прояву конфлікту.
3. Функції соціального конфлікту.

Тема 3. Механізм виникнення конфлікту

1. Умови виникнення конфлікту.
2. Механізм виникнення конфлікту.

Тема 4. Статична та динамічна характеристика конфлікту

1. Структура конфлікту.
2. Динаміка конфлікту.

Тема 5. Конфлікти великих соціальних груп. Етноконфлікти та міждержавні конфлікти

1. Різновиди конфліктів між великими соціальними групами.
2. Конфлікти великих соціальних груп на пострадянському просторі.
3. Етнос як суб'єкт конфліктів. Етнічні конфлікти всередині держави.
4. Сучасний міждержавний конфлікт: класифікація та особливості.

Тема 6. Насильство як засіб вирішення конфлікту

1. Поняття насильства.
2. Легальні та нелегальні форми насильства.
3. Агресія та самозахист у міжнародному праві.

Тема 7. Попередження конфліктів

1. Соціальне партнерство.
2. Співробітництво як засіб попередження конфлікту.
3. Інституціалізація відносин.

Тема 8. Нейтралізація або послаблення конфліктів

1. Юридичні засоби врегулювання конфліктів.
2. Засоби вирішення внутрішньополітичних конфліктів.
3. Вирішення міждержавних конфліктів.
4. Ненасильницький опір.

Тема 9. Переговори як засіб вирішення конфліктів

1. Роль консенсусу та компромісу у розв'язанні конфліктних ситуацій.
2. Етапи підготовки переговорів.
3. Стратегія і тактика переговорів.
4. Переговори в екстремальних умовах.

Тема 10. Прогнозування міжнародних конфліктів

1. Суть наукового прогнозування.
2. Процедура та стадії прогнозування. Прогностичні моделі. Типи прогнозів.
3. Методологія та методи прогнозування. Ступінь вірогідності міжнародних прогнозів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		П	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль						
Тема 1. Статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві	7	2		-	-	
Тема 2. Конфлікт як соціальне явище	9	2	2	-		5
Тема 3. Механізм виникнення конфлікту	9	2	2	-		5
Тема 4. Статична та динамічна характеристика конфлікту	7	2		-		5
Тема 5. Конфлікти великих соціальних груп. Етноконфлікти та міждержавні конфлікти	14		4	-		10
Тема 6. Насильство як засіб вирішення конфлікту	7		2	-		5

Тема 7. Попередження конфліктів	7		2	-		5
Тема 8. Нейтралізація або послаблення конфліктів	7		2	-		5
Тема 9. Переговори як засіб вирішення конфліктів	16	4	2			10
Тема 10. Прогнозування міжнародних конфліктів	12		2			10
Усього годин	90	12	18			60

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	2	3
1	Еволюція теоретичних концепцій конфлікту	2
2	Походження і сутність конфліктів	2
3	Динаміка і механізми конфліктів	2
4	Конфлікти великих соціальних груп. Етноконфлікти та міждержавні конфлікти	2
5	Насильство як засіб вирішення конфлікту	2
6	Попередження конфліктів	2
7	Нейтралізація або послаблення конфліктів	2
8	Переговори як засіб вирішення конфліктів	2
9	Прогнозування міжнародних конфліктів	2
	Разом	18

6. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних занять. Мета виконання самостійної роботи з дисципліни «Міжнародні конфлікти»: оптимізація пізнавальної діяльності студентів, спрямованої на розширення, удосконалення і закріплення знань, отриманих в ході аудиторних занять. Самостійна робота здобувачів вищої освіти включає:

1. Підготовку до аудиторних занять;
2. Самостійне поглиблене опрацювання тем навчальної дисципліни та проходження тестування за результатами опрацювання;
3. Підготовку індивідуального проєкту.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3

	Тема 1. Статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві.	
	Тема 2. Конфлікт як соціальне явище	5
	Тема 3. Механізм виникнення конфлікту	5
	Тема 4. Статична та динамічна характеристика конфлікту	5
	Тема 5. Конфлікти великих соціальних груп. Етноконфлікти та міждержавні конфлікти	10
	Тема 6. Насильство як засіб вирішення конфлікту	5
	Тема 7. Попередження конфліктів	5
	Тема 8. Нейтралізація або послаблення конфліктів	5
	Тема 9. Переговори як засіб вирішення конфліктів	10
	Тема 10. Прогнозування міжнародних конфліктів	10
	Разом	60

7. Індивідуальні завдання

(виконується в межах самостійної роботи)

Індивідуальне завдання передбачає командну підготовку (2 студенти) творчої роботи у формі презентації та її аудиторний захист. Студенти відповідно до запропонованих тематик готують аналітичний матеріал (20–25 слайдів) (сутність проблеми, актуальність, історію вибраної тематики, основні стадії та сучасні тенденції) із списком використаних інформаційних джерел.

При оцінюванні роботи береться до уваги структурованість викладання змісту роботи, повнота розкриття теми, самостійність в розв'язанні проблематики, власні форми систематизації та представлення (аудиторний захист) презентації та робота в команді.

Теми для презентацій:

1. Прагнення “вічного миру” в роботах філософів XVIII – XIX ст. (Л. Гольбах, Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант).
2. Мальтузіанство. Соціал-дарвінізм. Теорії Г. Спенсера та У. Самнера.
3. Сучасні американські та західноєвропейські школи конфліктології.
4. Сучасна модифікація расової й етнічної карти світу та її наслідки. Теорія “зіткнення цивілізацій” С. Хантінгтона. Етноси і глобалізація.
5. Етнічні конфлікти на пострадянському просторі та у Східній Європі.
6. Етнічні конфлікти в демократичних і авторитарних (тоталітарних) державах: порівняльний аналіз.
7. Міжнародні організації і транснаціональні корпорації як чинники впливу на конфліктні ситуації між державами.
8. Еволюція осмислення насильства провідними філософами та вченими.
9. Психологічне, політологічне, правове формулювання феномену

насильства.

10. Фактори провокування насильницького вирішення проблем.
11. Сучасні підходи до розв'язання етно-конфесійних конфліктів. Референдуми. Вибори.
12. Види арбітражу. Посередництво.
13. ООН як фактор обмеження ескалації міжнародних конфліктів.
14. Роль колективних систем безпеки у врегулюванні конфліктів.
15. Стратегія регулювання конфліктів.
16. Поняття «кризової дипломатії» та «керування кризою».
17. Гумор як засіб розрядження конфліктної ситуації.
18. Феномен емпатії як інструмент в переговорному процесі.

8. Методи навчання

У ході вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні конфлікти» використовуються методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності, а також методи контролю. Перша група методів представлена словесними (навчальна лекція, пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія, диспут), наочними (спостереження, демонстрування) та практичними (індивідуальна робота) методами. З метою активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів використовуються пояснювально-наочний проблемний виклад, інтерактивний та дослідницький методи. Для перевірки рівня засвоєння знань, умінь та навичок використовуються методи усного та письмово контролю.

Відповідно до логіки руху змісту навчального матеріалу в рамках дисципліни застосовуються як індуктивні, так і дедуктивні методи. Під час вивчення дисципліни застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

В міру особливостей навчального процесу, обумовлених епідемією COVID-19, зростає роль інноваційних методів навчання, в першу чергу методів дистанційного навчання (використання інформаційно-комунікаційних технологій та діджитал-інструментів, застосування платформ Zoom Video Communications, Google Meet, Cisco Webex для організації відео конференцій тощо).

9. Методи контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль з дисципліни «Міжнародні конфлікти» відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять, написання контрольної роботи, підготовки індивідуальної роботи.

Перевірка засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей (в тому числі у формі презентацій), коротких письмових / тестових робіт. За опрацювання тем, визначених для семінарських занять студент може отримати максимально 20

балів. Навики роботи із науковою літературою, вміння аналізувати знайдені матеріали, робити висновки та узагальнення студенти реалізують шляхом підготовки індивідуальних робіт. Індивідуальна робота оцінюється максимально у 10 балів.

Студентам також пропонується написання контрольної роботи, яка оцінюється максимально у 20 балів.

Семестровий контроль у формі екзамену передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за всі види робіт.

Бали за теми, винесені на семінарські заняття	Контрольна робота	Бали за індивідуальну роботу	Екзамен	Максимальна кількість балів
1	2	3	4	5
Максимально 20	Максимально 20	Максимально 10	50	100

Критерії поточного оцінювання:

Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) (введено в дію наказом ректора № 361 від 31.07.2020 р.) знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:

- «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

- «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у

знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

- «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Студент має змогу також отримати **додаткові бали**, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах тематики дисципліни впродовж навчального семестру; взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проекті, конференції, круглому столі, інших видах наукової активності, які відповідають профілю дисципліни; опублікувавши наукову працю, яка відповідає профілю дисципліни. Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.). відповідні студенти можуть отримати додаткові бали на підставі рішенням кафедри міжнародних відносин.

Шкала оцінювання для екзамену

Університетська	Оцінка ECTS	Національна
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
70 – 79	C	
60 – 69	D	
50 – 59	E	задовільно
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Перелік питань для самоконтролю

1. Філософські погляди на природу і значення конфліктів у Стародавньому світі.
2. Позиції провідних світових релігій щодо сутності конфліктів.
3. Філософи та вчені доби Ренесансу про роль і місце конфліктів у суспільному житті.
4. Погляди на природу і значення конфліктів мислителів епохи Просвітництва.
5. Мальтузіанство. Соціал-дарвінізм про походження і значення конфліктів.

6. Соціологія конфлікту наприкінці XIX – початку XX ст. (Г. Зіммель, М. Вебер).
7. Теорія політичних еліт про витоки конфліктів (В. Парето, Г. Моска).
8. Дослідження з природи та функції конфліктів Ж. Сореля, Ф. Оппенгеймера, А. Бенті.
9. Марксистські дослідження з природи і функції конфліктів.
10. Школа функціоналізму та «public relations» про значення конфлікту для суспільства.
11. Погляди Л. Козера та Р. Дарендорфа на значення конфлікту для суспільства.
12. Цілі, завдання, міждисциплінарні зв'язки конфліктології.
13. Поняття конфлікту.
14. Типологія конфліктів.
15. Об'єктивні фактори виникнення конфліктів.
16. Організаційно-управлінські причини конфліктів.
17. Функції конфлікту.
18. Методи дослідження в конфліктології.
19. Предмет і об'єкт конфлікту.
20. Причина і привід конфлікту: співвідношення понять. Межі конфлікту.
21. Головні суб'єкти конфлікту. Рольова поведінка суб'єктів конфлікту.
22. Класифікація вторинних учасників конфлікту.
23. Динаміка і фази конфлікту.
24. Ескалація та деескалація. Поняття ціни участі конфлікту і ціни виходу з конфлікту.
25. Визначення конфліктної ситуації. Соціальна напруженість.
26. Стратегії поведінки в конфлікті.
27. Тактики поведінки в конфлікті.
28. Етнос як суб'єкт конфліктів. Співвідношення етнічного і конфесійного конфліктів.
29. Сучасний міждержавний конфлікт: класифікація та особливості.
30. Поняття насильства. Легальні та нелегальні форми насильства.
31. Форми і критерії завершення конфлікту.
32. Арбітраж і посередництво.
33. Роль консенсусу та компромісу у розв'язанні конфліктних ситуацій.
34. Сутність і види переговорів.
35. Функції переговорів.
36. Технологія переговорного процесу.
37. Динаміка переговорів.

11. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:

1. Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

3. Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

4. Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності».

(ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>).

Пропуски занять (відпрацювання)

Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).

Виконання завдання пізніше встановленого терміну

У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).

Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти (затверджене наказом Міністерства України № 245 від 15.07.1996 р.).

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 819 від 29.11.2019; із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.).

12. Методичне забезпечення

Тексти лекцій; плани семінарських занять; зразки контрольного тестування і завдань для поточного тестування; список літератури; методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань.

13. Рекомендована література

1. Бруз В.С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів: навч. посібник / В.С. Бруз. – К.: Либідь, 1995.
2. Дарендорф Р. Современный социальный конфликт. Очерки политики свободы. – М.: РПЭ, 2002.
3. Капітоненко М.Г. Міжнародні конфлікти: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2009. – 352 с.
4. Киссинджер Г. Дипломатия. – М: Ладомир. 1997. – 848 с.
5. Орлянський В. С. Конфліктологія: Навч. посібник для вузів/ В. С. Орлянський; Мін-во освіти і науки України, Запорізький нац. техн. ун-т. - К.: Центр учбової літератури, 2007.
6. Примуш М. Конфліктологія: Навч. посібник для вузів/ Микола Примуш,; Мін-во освіти і науки України. - Київ: Видавничий дім "Професіонал", 2006.
7. Русинка І. Конфліктологія. Психологія запобігання і управління конфліктами: Навчальний посібник/ Іван Русинка,; Мін-во освіти і науки України. - К.: Професіонал, 2007.
8. Бернадський Б.В., Мілославська О.М. Сутність і природа міжнародного конфлікту та політичний компроміс: історичний погляд Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 8.
9. Бернадський Б.В. Міжнародні конфлікти. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf
10. Біляк Ю.В. Історичні аспекти виникнення конфлікту та еволюція поглядів. Агросвіт. 2017. № 13. С 29–41.
11. Шевель, І.П. . Конфлікт проти конфлікту: соціологічний аналіз світової проблематики. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2021. Випуск 8. С. 238 – 248.
12. Богінська І. В. Конфлікти пам'яті в міжнародних відносинах. Регіональні студії. 2021. № 24. С. 103–109.
13. Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття: Історико-філософ. Аспект [Текст]: монографія / О.І.Гуржій, С.П.Мосов, В.Д.Макаров та ін.-К.:Знання України, 2006.-356 с.
14. Стецюк Н.,Шекета М. Історія та витоки сепаратизму в Каталонії / Шекета М. // Вісник Прикарпатського університету. Політологія / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ: ЛІК. – 2019. – Вип.13 – С. 168-177.

15. Стецюк Н., Шекета М. Морально-психологічний аспект «історичної травми» етносу. Сепаратистом стають чи народжуються? / Шекета М. // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 149. / К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. – Київ. – 2021. – С. 28-35.

16. Sheketa , M., & Stetsyuk , N. (2021). SEPARATISM – NEW TREND AND THREAT IN EUROPEAN SECURITY. ГРААЛЬ НАУКИ, (9), 313-314. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.10.2021.54>

Законодавчі акти, нормативні документи, інструктивні, методичні матеріали та рекомендації міністерств і відомств:

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

Нормативно-правова база України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>

Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>

Наукова бібліотека ПНУ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
<https://d-learn.pnu.edu.ua/>

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у методичній комісії факультету, інституту, підписується завідувачем кафедри, головою методичної комісії і затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.